

นิพพานดิบ

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

เทศน์เช้า วันที่ ๒๐ พฤษภาคม ๒๕๕๔

ณ วัดสันติธรรมาราม ต.คลองตากคต อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

นิพพานดิบ นิพพานสุกใจ ท่านพูดถึงนิพพานดิบ ถ้าคนเราจะเอานิพพานดิบนี้ เห็นไหม นิพพานดิบกับนิพพานสุก สวรรค์ดิบกับสวรรค์สุก นรกดิบกับนรกสุก นรกดิบ เห็นไหม นี่เราทำความนรกอยู่ สวรรค์ในอก นรกในใจ นรกดิบคือปัจจุบันนี้ดิบ แล้วตายไปก็ไปตกนรก สวรรค์เหมือนกัน ถ้าปกตินี้สวรรค์เป็นสวรรค์ดิบ ถ้าเราได้สวรรค์นะ แต่ตายไปก็ไม่ได้สวรรค์สุก

นิพพานดิบก็เหมือนกัน นิพพานต้องทำเอาปัจจุบันนี้ นิพพานดิบหมายถึงคนเราเห็นพระสงฆ์นี้ เพราะผู้ปฏิบัติถึงพระนิพพาน เห็นไหม เป็นนิพพานดิบ ถ้าไม่ได้นิพพานดิบจะไม่มีนิพพานสุก คนเราเข้าใจว่าจะได้นิพพานสุกใจ ตายไปแล้วถึงนิพพาน หรือว่าไปถึงสวรรค์แล้วพอตายจากสวรรค์ดิบแล้วไปสวรรค์สุก เห็นไหม ต้องได้สวรรค์สุกตายไปถึงได้

ท่านบอกไม่ใช่ ท่านบอกว่า “ต้องปัจจุบันนี้ก่อน ถ้าจะได้สวรรค์ ต้องได้สวรรค์ตรงปัจจุบันนี้” ใจนี้เป็นสุข ใจนี้เป็นกุศล ไปแล้วมันได้สวรรค์ดิบ เวลาตายไปได้สวรรค์สุก นรกก็เหมือนกัน ถ้าหัวใจนั้นมันทุกข์อยู่ เห็นไหม ถ้าตายไปจะได้นรกสุก ใจนิพพานเหมือนกัน นิพพานดิบต้องประพฤติปฏิบัติเอา ถ้าประพฤติปฏิบัติเอาจะได้นิพพานดิบ นิพพานดิบหมายถึงว่าเราต้องแสวงหาเอา แสวงหาเอาเดี๋ยวนี้เลย

แล้วนิพพานดิบ เห็นไหม ท่านบอกเลยนิพพานดิบกับนิพพานสุกต่างกัน ตรงนี้สำคัญ ตรงที่ต่างกันว่าถ้านิพพานดิบนี้มันยังมีกลิ่นไอของความทุกข์ ของไอทุกข์ใจ กลิ่นไอหรือโษษของความทุกข์นี้มันยังไม่สุกละเอียดเหมือนกับเวลาเป็นนิพพานสุก นิพพานสุกจะเป็นสุขมาก ๆ สุขที่ว่าอย่างอื่นจะเข้าไปไม่ถึงไม่ได้เลย แต่ถ้านิพพานดิบมันยังมีกลิ่นไอของทุกข์ ถ้าพูดถึงตามพระไตรปิฎก พระไตรปิฎกก็เรียกว่าสุกปาทีเสสนิพพาน กับอนุปาทีเสสนิพพาน

สตูปาทิเสตนิพพานคือว่าเศษส่วนของขั้น ๕ ขั้นความคิดเรายังมีอยู่กับจิต ใจ ความคิดนี้ ใจของความทุกข์ ท่านบอกกลืนใจของความทุกข์ กลืนใจของความยึดมั่นถือมั่น กลืนใจของการ สู้กันไง อย่างองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เพ็ญเดือน ๖ นะตรัสรู้เป็นพระอรหันต์ขึ้นมา นี้ นะนิพพานคิบบ สตูปาทิเสตนิพพานคือท่านเป็นพระอรหันต์แล้ว แต่มันสู้ด้วยความหมาย เวลา ท่านสอนขึ้นมา สู้คือสมมุติ สมมุติที่สู้กัน

นี่กลืนใจของความทุกข์ กลืนใจของความทุกข์ยังอยู่ในนิพพานคิบบอยู่ นิพพานคิบบอยู่มี ความสุขมาก ท่านอธิบายในหนังสือว่านิพพานคิบบมีความสุขมากเลย แต่มันมีกลืนใจของความ ทุกข์โชนมา กลืนใจของความทุกข์นี้มันยังเจออยู่ มันเลยเป็นนิพพานคิบบ มันสุขไม่เท่ากับนิพพาน สุก นิพพานสุกจะสุขมากกว่าอีก

แล้วถ้าสมมุติว่าเราหลงกันไป เราหลงคือว่าเราทำคุณงามความดีไป แล้วจะไปถึงตอนนั้น จะได้นิพพานสุกใจ ต้องทำให้ได้เดี๋ยวนี้ปัจจุบันนี้ก่อน ต้องได้นิพพานคิบบเดี๋ยวนี้ เดี่ยวนี้ถ้าเราได้นิพพานคิบบ นิพพานสุกนี้เป็นอันว่าได้ ถ้าเดี๋ยวนี้เราไม่ได้อะไรเลย ตายไปมันก็เป็นไปตามกระแส ของกรรม นิพพานสุกจะไม่ได้เลย เขาว่าตายไปแล้วถึงจะได้นิพพานสุก คือว่าเหมือนกับว่าเรา ทำบุญกุศลกัน แล้วเราก็อธิษฐานไปเบื้องหน้า อธิษฐานไปเมื่อนั้น ๆ ใจ อธิษฐานไปอนาคตใจ

ท่านไม่ให้คิดในอนาคต ท่านให้ทำในปัจจุบันนี้ว่าศาสนาสอน สอนในปัจจุบันนี้ ถ้าทำได้ ทำปัจจุบันนี้ อย่างเช่นเราทำอยู่ เห็นไหม ปัจจุบันนี้เราทำอยู่ที่เราทำของเราเข้าไป ๆ มันเป็นกุศล นะ เวลาเราคิดขึ้นมาเป็นกุศล แต่เวลาเราลังเลสงสัยนี่พอเริ่มทำไปมันเริ่มลังเลสงสัย มันจะเป็นจริงอย่างนั้นไหม? มันจะได้ อย่างนั้นไหม? กุศลเกิดขึ้นมาที่แรกนี้มันเป็นบุญกุศล แต่เวลาลังเล สงสัยขึ้นไปนี่กิเลสมันพาเบี่ยงเบน กิเลสมันทำให้เราเบี่ยงเบนไป เราถึงจะไม่เชื่อมันอันนั้น

ถ้าเราไม่เชื่อมันอันนั้น เวลาให้ให้ด้วยความเจตนา ให้แล้วมันคิดวิตกกังวล ใจเรื่องอย่างนี้ มันเป็นเรื่องธรรมชาติของกิเลสในหัวใจของคน กิเลสในหัวใจของคนจะเป็นอย่างนั้นจนกว่าเรา จะฝึกของเราใจ ถ้าเราไม่มีการฝึกฝนอยู่นะ มันจะเป็นอย่างนั้นไป เริ่มต้นคิดได้เวบเดียว พอเวบ เดียวนี้กิเลสก็ผลัดกะ ความเคยใจของกิเลสมันจะผลัดไล่ไปตลอด เห็นไหม นี่นิพพานคิบบไม่ได้

ไม่ได้เพราะอะไร? เพราะกิเลสมันผลัดไต่ กิเลสมันต่อต้านอยู่ในหัวใจ จนเราไม่เชื่อ ถ้าเราไม่เชื่อเราก็ไม่เปิดประตู ถ้าเราไม่เชื่ออะไรสิ่งใด ๆ เลย เราเชื่อเราลั้ดเลสงสัยอยู่ เราไม่เปิดประตู คือว่าเราไม่หยายภาชนะของเราขึ้นมา ถ้าเราไม่หยายภาชนะของเราขึ้นมาเราจะใส่ต้กดวงอะไร ไม่ได้เลย

ในกาลามสูตรบอกไว้ว่า ไม่ให้เชื่อแม้แต่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอก ไม่ให้เชื่อแม้แต่ครูบาอาจารย์บอก ไม่ให้เชื่อตาม ๆ กันมา ไม่ให้เชื่อครูบาอาจารย์เรา ให้ฟัง ฟังนี้ตรงนี้ สำคัญ ให้ฟัง ฟังแล้วประพฤติปฏิบัติ ให้เป็นความจริงของแต่ละบุคคลคนนั้นขึ้นมา ถ้าเป็นความจริงของแต่ละบุคคลคนนั้นขึ้นมา เห็นไหม ความเชื่อนะมันเป็นศรัทธาความเชื่อ นี้ไม่ให้เชื่อเพราะสิ่งนั้น

อันนี้ก็เหมือนกัน เพราะกิเลสมันจะเบี่ยงเบนตรงนี้เวลาเราเชื่อขึ้นมา เริ่มต้นเราจะมี ความเชื่อของเรา แล้วกิเลสมันจะเบี่ยงเบนไป ๆ พอเบี่ยงเบนไปนี้การประพฤติปฏิบัติของเรา เวลาพูดถึงนิพพานคิบบ ๆ นี้มันเหมือนกับว่ามันจะสุคเอื้อม สุคเป็นไปไม่ได้ แต่ใครจะดูถูกความคิดอำนาจ วาสนาของใจของตัวเองล่ะ? ใจของตัวเอง เห็นไหม

ถ้าความเชื่อนี้เกิดขึ้น มันมีความเชื่อมีความเจตนา ถ้ามีความเจตนา เห็นไหม หัวใจมันเปิดขึ้นมา ภาชนะมันเปิด มันแสวงหา มันค้นคว้าไ้ มันพยายามจะค้นคว้า มันพยายามแสวงหา มันพยายามกระทำประพฤตีส่ิ่งนั้นขึ้นมา ถ้านี้พูดถึงเรื่องของกิเลส แต่ถ้าพูดถึงสังขรรณ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกว่่า “ทรัพย์ของพวกเรานี้ทรัพย์ของคฤหัสถ์ ความเชื่อนี้เป็นประโยชน์ที่สุด”

ความเชื่อคือทรัพย์ ถ้าไม่มีความเชื่อ ไม่มีศรัทธา ความจงใจความเริ่มกระทำของเราจะไม่มี ความเริ่มกระทำ เห็นไหม จะมีทาน มีศีล มีภาวนานี้เราจะเริ่มมีความเชื่อของเราเข้าไปก่อน ความเชื่ออันนั้นมันเป็นความเชื่อ เชื่อเฉย ๆ แต่กิเลสมันผลัด ๆ กิเลสมันผลัดหมายความว่าพอกิเลสมันผลัด ความเชื่อนั้นถึงไม่ได้ ฉะนั้นพอกิเลสมันผลัดนี้เราจะไปเชื่อกิเลสไ้

ถ้าเราไม่เชื่อเรื่องศรัทธา เรื่องความเป็นจริง เราก็ต้องไม่เชื่อกิเลสในหัวใจของเราด้วย แต่เวลาความลึกลับสงสัยทำไมเราเชื่อ ลึกลับสงสัยนี้มันจะจับหมับเลย เห็นไหม เขาสร้างตึกสร้างบ้านนี่ปกติเราก็ไม่ค่อยจะสนใจกัน แต่ถ้าตึกไหนเขาสร้างแล้วมันพังลงไปนะ หนังสือพิมพ์จะลงข่าวอย่างนั้น ข่าวความที่ว่ามันทำลาย มันเสียหาย สิ่งนั้นคนอยากรู้อยากเห็น ถ้าคนที่ก่อสร้างตัวขึ้นมา มันเป็นเรื่องปกติของโลกเขา ความก่อสร้างตัวมันก็เรื่องของเขาไป มันไม่มีความตื่นเต้น แต่ถ้าเป็นความทำลาย เห็นไหม

อันนี้ก็เหมือนกัน ถ้าเรามีความก่อสร้างตัวขึ้นมา ศรัทธามันเกิดขึ้น ศรัทธาคือความคิด ความเกิดขึ้นนี้มันก่อสร้างตัวขึ้นมา มันปกติ มันไม่ค่อยจับใจหรอก แต่เวลามันลึกลับสงสัยทำไมมันจับใจล่ะ เวลากิเลสมันให้ผลนี้มันจับใจมาก มันสงสัยแล้วมันจับตรงนั้น แล้วมันจะติดตามอันนั้นไป มันถึงจะไม่ได้สิ่งนั้นใจ

ถ้าเราเลือกนิพพานคิบ เห็นไหม นิพพานคิบนี้ท่านพูดถึงบอกว่า “นิพพานคิบเราต้องค้นคว้าเอา เราต้องทำเอาในปัจจุบันนี้ ถ้าปัจจุบันใครทำนิพพานคิบขึ้นมาได้ นิพพานคิบนี้ไม่ต้องพูดถึงเลย” มันเหมือนกับว่าเป็นเรื่องของปัจจุบันใจ ถ้าปัจจุบันนี้เรามีทรัพย์สมบัติในกระเป๋าของเรา มีทรัพย์สมบัติเป็นสมบัติของเรานี้ สมบัติของเราจะเป็นไปข้างหน้า เราจะไปไหนสมบัติก็ต้องเป็นของเรา

อันนี้เป็นเปรียบเทียบ แต่ความจริงเรื่องของสมบัติ อริยทรัพย์นี้มันเป็นเรื่องสมบัติของใจ สมบัติของโลกเรานี้มันเปรียบเทียบได้ เวลาย้อนกลับมา ย้อนกลับมาว่าเราประกอบอาชีพ เราทำสัมมาอาชีพะนี้ทุกขั้ไหม? ล้าปากไหม? เหนื่อยยากไหม? มันเหนื่อยยาก อันนี้เป็นการเลี้ยงชีวิตชั่วคราวเฉย ๆ แล้วใจนี้ก็ต้องสืบต่อไป ใจนี้กินบุญเป็นอาหาร อริยทรัพย์ต่างหากมันติดไปกับใจ

อริยทรัพย์ ทิพย์สมบัติ เห็นไหม ทานสละออกไปนี่เป็นวัตถุ มันเป็นเรื่องของวัตถุ ร่างกายนี้ทำก็ทำแต่เรื่องวัตถุ เวลาทุกข์มันทุกข์เรื่องของใจ เวลาเราทุกข์เรื่องของใจ เวลาทำบุญกุศลก็เหมือนกัน ทำงานก็เหมือนกัน มันต้องมีใจเริ่มคิดก่อน ใจความคิด เราคิดขึ้นมาเราอยากทำงานขึ้นมา เราคิดว่าสิ่งนั้นถูกต้อง อันนั้นทำกันไป

อันนี้มันเป็นมรรค มรรคคือสิ่งที่ว่ามันเป็นประโยชน์กับเรา ความอยากทุกอย่างเราว่าความอยากทุกอย่างมันจะเป็นกิเลสไปทั้งหมด... ไม่ใช่ ถ้าความอยากทุกอย่างเป็นกิเลสไปทั้งหมด ต้องไม่มีความอยากแล้วประพฤติปฏิบัติไป มันเหมือนกับว่าเราทำอะไร ๆ แล้วเราไม่ต้องการผลตอบแทน ถ้าไม่มีผลตอบแทนมันสักแต่จะทำ มันจะไม่ได้ผล

เราทำของเราไปนี่เราต้องการผลตอบแทน แต่ผลตอบแทนให้มันเป็นตามธรรมใจ ให้มันเป็นตามธรรมชาติ คือว่าเราทำกันไปเลยว่าคุณอยากโดยสัญชาตญาณนี้ไม่มีใครสามารถไปยับยั้งมันได้หรอก เราเพียงแต่บอกเราไม่อยาก ๆ นี่มันพูดกันด้วยปาก มันพูดกันด้วยอารมณ์ความรู้สึก มันไม่ได้พูดถึงเจตนาจิตได้สำนึกอันนั้น แล้วจิตได้สำนึกอันนี้มันมีความอยากโดยธรรมชาติของมัน ความอยากอันนั้นเราปล่อยวางไป

มีพระสมัยพุทธกาลบวชนะ แล้วไปถามพระพุทธเจ้าว่า “สิ่งใด ๆ ทำก็ยากลำบากไปหมดเลยในเรื่องของศีลนี้ อะไรก็ลำบาก ๆ มันมีแต่เรื่องการบังคับ เรื่องการบังคับเลย มันเป็นเรื่องที่สุดวิสัยที่ทำไม่ได้” องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกว่า ให้เปรียบเทียบเหมือนแก้วน้ำ แก้วน้ำที่เราใส่น้ำไว้ แล้วเราเทน้ำออก เทน้ำทั้งหมดเลย แล้วเราหงายแก้วขึ้นมา ธรรมดาของความทั่วไปนี้ แก้วนั้นมีน้ำไหม?... ไม่มี น้ำนั้นไม่มีหรอก แต่ความจริงมันมีอยู่ในนั้นใช่ไหม? เศษน้ำที่ติดอยู่ในแก้วมันมีอยู่

อันนี้เปรียบเทียบกัน เปรียบเหมือนเจตนา เปรียบเหมือนที่ศีลหรือการประพฤติปฏิบัติที่ว่าทำยากนี้ เราทำไม่ได้ ๆ ความอยากที่เราห้ามไม่ได้อันนี้มันเป็นเรื่องธรรมชาติที่อยู่ในหัวใจเราเพียงแต่หักห้ามใจ คือเราเทส่วนใหญ่ของน้ำนั้นทิ้งไป เทส่วนใหญ่ของน้ำทิ้งคือความอยากที่เราอยากในปัจจุบันนี้ มันเป็นอยาก ๒ ชั้น เห็นไหม ความอยากที่เราต้องการ เราแสวงหานี้มันเป็นความอยาก เราเทมันทิ้งไป คือว่าเราพยายามปฏิเสธอันนี้ได้

แต่จิตได้สำนึกเราปฏิเสธไม่ได้ คือเราเทออกแล้วน้ำก็ยังติดอยู่ในแก้วนั้น อันนั้นออกไม่ได้ หงายแก้วขึ้นมา น้ำในแก้วมีน้ำไหม? พระองค์นั้นตอบว่า “ไม่มี” ความจริงมันมีไหม? ความจริง

มันมีอยู่ นั้นเปรียบเหมือนกับเจตนาของเรา เปรียบเหมือนกับความอยาก เปรียบเหมือนจิตใต้สำนึก เปรียบเหมือนกิเลสของเรา เราไม่สามารถจะหักห้ามมันได้ทั้งหมดหรอก

แต่เราพยายามพอสมควร คือเราไม่มีเจตนาทำความผิด อันนั้นก็เป็นบุญกุศลของเรา เราสามารถก้าวเดินอันนี้ได้ นี่เห็นไหม มันถึงว่าความอยากไง ความอยากที่ว่าเราอยากประพฤติปฏิบัติที่เป็นมรรค ความอยากในคุณงามความดี แล้วคุณงามความดีนี้มรรคผลนิพพานเราทุก ๆ คนไม่เคยเห็น นิพพานคิบบนี้ไม่มีใครเคยเห็นเลย มันถึงจินตนาการไม่ได้ไง

สิ่งที่จินตนาการไม่ได้มันก้าวเดินขึ้นไปโดยที่ไม่มีจินตนาการ แต่ถ้ามันเป็นผลนี้มันจินตนาการไม่ได้ มันไม่รู้ไม่เห็น ไม่มีใครเคยเห็น ถ้ามีคนเคยเห็นนิพพาน คนเคยเข้านิพพานแล้ว จะไม่มีมานั่งอยู่ที่นี่เลย สิ่งที่เกิดขึ้นมากกิเลสพาเกิดทั้งหมด เราถึงไม่เห็นนิพพานคิบบ แต่เราจินตนาการของเราไป มันจินตนาการของเราไป มันไม่ใช่นิพพานคิบบ มันเป็นความจินตนาการของคน ถ้าคนจินตนาการออกไปอย่างนั้นแล้วมันไม่ใช่ผลของมัน ฉะนั้นมันถึงว่ามันเป็นความจินตนาการ

แต่ถ้าเป็นความจริง เห็นไหม เป็นความจริงมันถึงเข้าถึงผลอันนั้น นิพพานคิบบมันจะเข้าถึงผลอันนั้น ถึงว่าความอยากอันนี้มันเป็นอยากแล้วมันไม่ใช่อยากที่เป็นผลนั้น มันอยากตามกิเลสไป กิเลสมันอยาก ค้นหาซ้อนค้นหา ถ้าเราทำความสงบของเราครั้งใดครั้งหนึ่งเราเคยสงบขึ้นมา พอจิตมันสงบขึ้นมา มันเป็นความดุคติมของใจมาก เวลาทำครั้งต่อไปมันจะคิดถึงตรงนี้

มันเป็นธรรมชาติของมัน จะหักห้ามขนาดไหนมันก็คิดอย่างนั้น พอคิดอย่างนั้นนี่ค้นหาซ้อนค้นหา หมายถึงว่าเราอยากได้ผลของมันโดยที่เราคิดถึงผลของมันโดยเราจินตนาการขึ้นมาเอง แต่มันจะไม่เป็นอย่างนั้นเลย ถ้ามันจินตนาการอย่างไรมันเป็นการชี้แนะ พอชี้แนะนี่เราจะได้จิตวิปัสสนิก มันจะไม่วิปัสสนา วิปัสสนิกของเรา เราจะนึกคิดของเราไปอย่างนั้น

ถ้านึกคิดของเราไปอย่างนั้นมันจะไม่ได้ผลหนึ่ง เพราะผลตามความเป็นจริงนี้ ลึกลับความจริงค่าของมันมีเท่านี้ เราเพิ่มค่าของมันไปนี่มันเป็นการชักนำไปไหม? ชักนำไปนี่มันจะไม่ใช่ผล

พอไม่เป็นผลนี่จนกว่ามันจะเห็นว่าไม่เป็นผล ๆ แล้วมันเหนื่อยหน่าย เหนื่อยหน่ายแล้วมันจะปล่อยวาง พอปล่อยวางขึ้นมา พอทำขึ้นมาเนี่ยค่ามันตามความเป็นจริง เห็นไหม พอค่าตามความเป็นจริงขึ้นมามันจะเห็นผลขึ้นมา เป็นธรรมชาติของมัน ๆ จะเป็นอย่างนี้ตลอดไป

มันเป็นการลองผิดลองถูกของใจใจ ใจนี้จะลองผิดลองถูก ผิดถูกในหัวใจนี้มันจะสะสมไป ๆ นี่ผิดถึงเป็นครู สิ่งที่เป็นครู ถ้าคนประพฤติปฏิบัติมาไม่เคยผิดเลยไม่มี มันจะมีความผิดพลาดไปบ้างเป็นธรรมชาติของมัน ผิดแล้วนี่มันจะสอนกับตัวเองนั่นนะ นี่ถึงว่าเป็นปัจเจกตั้งใจ สิ่งที่เป็นปัจเจกตั้งคือใจนั้นสัมผัสเอง ใจนั้นรู้เอง ใจนั้นผิดพลาดเอง พอใจนั้นผิดพลาดเอง ใจจะพลิกแพลงขึ้นมาเอง ครูบาอาจารย์สอนสอนมาจากข้างนอก ข้างนอกสอนเข้ามาที่รับฟังเข้ามา

แต่ข้างในเป็นขึ้นมาเนี่ยมันถึงจะเป็นนิพพานคิบบ มันสะสมขึ้นมาอย่างนี้ไง นิพพานคิบบมันสะสมขึ้นมา มันทำของมันขึ้นมา มันสะสมขึ้นมาจากสัมมาสมาธิ สัมมาสมาธิขั้นวิปัสสนา ต้องยกขั้นวิปัสสนามันถึงเป็นงานชอบ ถ้าเป็นงานชอบ มรรคมันจะเดินไป ทางอันเอก มรรคเท่านั้น “สุกัททะ เธออย่าถามให้มากไปเลย ในศาสนาไหนไม่มีมรรค ศาสนานั้นไม่มีผล” มรรคนี้เป็นมรรคอันนี้ละ

มรรคเป็นมรรคของใจ ไม่ใช่มรรคที่ว่า เป็นสัมมาอาชีวะ เป็นการประกอบอาชีพนั้นเป็นมรรคที่ว่าสัมมาอาชีพข้างนอกนั้นเลี้ยงปากชอบ เหมือนกับเลี้ยงร่างกายชอบ นั้นสมบัติของโลก สมบัติที่รักษาสมมุติกัน แต่สมบัติอริยทรัพย์นี้มรรคมันก็แปลกประหลาด เราก้ไม่เคยเห็น ภาวนามยปัญญา ทุกคนไม่เคยเห็นภาวนามยปัญญา ถ้าภาวนามยปัญญามันสามัคคีกัน มันรวมตัวกัน ต้องเป็นโสดาบันอย่างต่ำ คนที่จะเห็นความสามัคคีมรรคสามัคคีภาวนามยปัญญาเกิดขึ้น จะเป็นพระโสดาบันอย่างต่ำเลย

แต่เริ่มต้นขึ้นไปเนี่ยมันยังล้มลุกคลุกคลานไป มันยังทำมรรคสามัคคีได้ไม่ตามความเป็นจริงของมัน ค่าของมันไม่บริสุทธิ์ ถ้าค่าของมันไม่บริสุทธิ์เนี่ยมันไม่สามารถสมมุจเลทกิเลสได้หรอก ไม่สามารถสมมุจเลทพหวนกิเลสในใจของเราได้ แต่ถ้ามรรคมันเกิดขึ้นในหัวใจของเรา จากที่ว่าทำ

สัมมาสมาธิขึ้นมา แล้ววิปัสสนาในกาย เวทนา จิต ธรรม กายหรือจิตก็ได้ วิปัสสนาไป จับต้องขึ้นมาแล้ววิปัสสนาไป งานจะเป็นงานชอบ

ถ้างานชอบนี้หมุ่นพิจารณาไป วิปัสสนาไปนี้สมาธิมันจะเบาบางลง งานนั้นจะคลอนแคลน เพราะสัมมาสมาธิไม่พอ ต้องกลับมาพักทำความสงบ จะต้องทำอยู่อย่างนี้ ปล่อยวางไปประจำ ปล่อยวางไปรอบหนึ่งภาวนามยปัญญาเกิดขึ้นรอบหนึ่ง ๆ มันจะปล่อยวางของมันเป็นชั้น ๆ เข้าไป ปล่อยวางเป็นชั้น ๆ เข้าไปจนถึง อย่างนี้เรียกว่าล้มลุกคลุกคลาน ล้มลุกคลุกคลานคือการเรากำลังก้าวเดินต่อไปขึ้นไปจะล้มลุกคลุกคลานขึ้นไป มันถึงว่าเราไม่รู้ว่าเป็นภาวนามยปัญญาหรือ

เราไม่รู้ว่าเป็นอะไร แต่มันเกิดขึ้นกับเรา มันหมุ่นไปกับเรา สิ่งนี้คือภาวนามยปัญญา แต่มันยังไม่เข้าใจ จนกว่ามันจะรวมตัวขึ้นไปแล้วสมุจเฉทปหาน ชำระกิเลสออกไป มันจะเห็นว่าภาวนามยปัญญาตามความเป็นจริงขึ้นมา ตามความเป็นจริงตรงไหน? ตรงที่ว่ากิเลสมันขาดออกไปในสิ่งที่ขาดออกไป เห็นไหม พอกิเลสมันขาดออกไป จิตมันเป็นจิต มันแว้งว้าง มันหลุดออกมา

นั่นนะนิพพานคิบบ นิพพานคิบบจะเกิดขึ้นมาอย่างนั้น แล้วมันก็ยังมียู่ต่อไปเรื่อย ๆ จนกว่าถึงสิ้นของกิเลสไป นิพพานคิบบมันถึงเกิดขึ้นจากว่าปัจจุบันนี้ใน ท่านถึงบอกนิพพานคิบบนี้ความสุขของนิพพานคิบบ เห็นไหม กลิ่นไอของความทุกข์มีอยู่ นี่กลิ่นไอของความทุกข์ก็ความเคยชินความเคยใจมันมีอยู่ แต่เวลาสุขเวลาตายไปอย่างนี้ นั่นนะนิพพานสุข

นิพพานสุขกับนิพพานคิบบเกิดขึ้นจากหัวใจดวงนั้น หัวใจดวงที่ประพฤติปฏิบัติขึ้นมา ดวงไหนประพฤติปฏิบัติขึ้นมาจะเกิดขึ้นอย่างนั้น ความแน่นของท่านคือบอกว่า “ให้เห็นในปัจจุบันนี้ ให้ทำเอาเดี๋ยวนี้ ให้ทำเอาปัจจุบันนี้ ให้ได้นิพพานคิบบก่อน” ถ้าได้นิพพานคิบบแล้วนิพพานสุขไม่ต้องพูดถึงมัน มันจะเป็นไปถึงเวลาของมัน มันต้องเป็นไป เพราะพอเป็นนิพพานแล้วมันคิบบอยู่ในหัวใจของเราแน่ละ

มันรอเวลาไง รอเวลาจะตายไป ถ้ามันตายไปมันก็เป็นสุขโดยธรรมชาติของมัน ถ้าเราไม่มี นิพพานดับ นิพพานสุขมันจะไปหาที่ไหน ถ้าได้นิพพานดับแล้วมันจะเข้าไปถึงนิพพานสุขโดย ธรรมชาติของมัน โดยธรรมชาติของนิพพานสุขนั้น เพราะมันสืบต่อไป อายุขัยของคนต้องหมด ไป อายุขัยของคนต้องสิ้นไป เห็นไหม เวลาตายไปนี้ ถ้าตายไปแล้วมันอายุขัยหมดเสียแล้ว

ดูอย่างพระสารีบุตรไปลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าปรินิพพานสิ “ให้สมควรแก่ เวลาของเธอเถิด” ให้เห็นตามความสมควรไง ไม่เห็นคุณค่าของการมีชีวิตอยู่ และไม่เห็นคุณค่า ของการตายไป ถ้าเป็นนิพพานแล้วไม่มีอะไรมีคุณค่ามากกว่ากัน มีชีวิตอยู่หรือตายไปนี้มีคุณค่า เท่ากัน ฉะนั้นว่าเวลามันจะหมดอายุขัย มันก็ต้องเป็นไปธรรมชาติของมัน

เป็นไปธรรมชาติของกรรมไง กรรมที่เคยสร้างสมมา ธรรมชาติอันนั้นจะเป็นไป แล้วมัน ยังแปลกประหลาดด้วย เห็นไหม องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกพระอานนท์นะ “อานนท์ ผู้ใดประพฤติดิทธิบาท ๔ อยู่ จะปรารถนาอยู่อีก ๑ กัปก็อยู่ได้” นี้จะสามารถ...

(เทพสิ้นสุดเพียงเท่านี้)